

Bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống Hà Nội trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế

22:43' 3/11/2014

TCCSĐT - Trải qua hơn nghìn năm lịch sử, văn hóa Hà Nội đã kết tinh và hội tụ tinh hoa văn hóa toàn dân tộc. Những giá trị văn hóa tốt đẹp đã làm nên sức sống mãnh liệt, giúp dân tộc ta vượt qua biết bao thử thách để phát triển. Tuy nhiên, quá trình toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế đặt ra những thách thức gay gắt cho sự phát triển văn hóa dân tộc nói chung và việc bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống Hà Nội nói riêng.

Nhằm tranh thủ thời cơ, vượt qua thách thức, việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa Hà Nội, cần chú ý đến những vấn đề sau:

Thứ nhất, nâng cao vai trò lãnh đạo và tinh thần trách nhiệm của các cấp ủy đảng và của từng đảng viên đối với sự nghiệp phát triển văn hóa Thủ đô, cũng như trong việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa tốt đẹp của Hà Nội.

Các cấp ủy đảng, chính quyền địa phương và các cấp, các ngành cần tiếp tục tuyên truyền sâu rộng đến cán bộ, đảng viên và nhân dân đẩy mạnh Chương trình số 08-CTr/TU, ngày 04-8-2006, của Thành ủy Hà Nội về *Phát triển văn hóa, xây dựng người Hà Nội thanh lịch, văn minh, thiết thực kỷ niệm 1.000 năm Thăng Long - Hà Nội* và Chương trình số 04-CTr/TU, ngày 18-10-2011, của Thành ủy Hà Nội về *Phát triển văn hóa - xã hội, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực thành phố, xây dựng người Hà Nội thanh lịch, văn minh giai đoạn 2011 - 2015*. Đồng thời, đẩy mạnh phong trào “Người Hà Nội nói lời hay, làm việc tốt”, phong trào “Xây dựng phường văn hóa, làng văn hóa, xã văn hóa, cơ quan văn hóa”... Triển khai sâu rộng phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, gắn với những nhiệm vụ chính trị trọng tâm của thành phố theo từng năm. Thông qua các phong trào, góp phần làm chuyển biến thực sự trong đời sống xã hội, hướng tới mục tiêu từng bước hình thành nhân cách con người mới, bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống tiềm ẩn trong lòng Hà Nội.

Thứ hai, tiếp tục hoàn thiện hệ thống văn bản pháp quy về văn hóa, đồng thời, không ngừng nâng cao trình độ lãnh đạo và quản lý văn hóa.

Nhằm nâng cao chất lượng các hoạt động văn hóa nói chung và hoạt động bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa nói riêng, cần chú trọng đổi mới tổ chức, nội dung và cơ chế quản lý; tăng cường phân cấp quản lý văn hóa, xã hội; rà soát, bổ sung các văn bản quy định về cơ chế, chính sách văn hóa, các quy chế quản lý hoạt động văn hóa phù hợp với yêu cầu mới trên địa bàn thành phố; phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể xã hội trong xây dựng đời sống văn hóa Thủ đô, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, đôn đốc, đánh giá, tổ chức thi đua đối với việc triển khai thực hiện các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về văn hóa.

Thứ ba, chú trọng bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa, tín ngưỡng của Thủ đô đi đôi với không ngừng tiếp biến văn hóa toàn nhân loại.

Hà Nội tự hào là thành phố anh hùng, thành phố vì hòa bình. Chính các giá trị văn hóa tốt đẹp được trao truyền qua hơn nghìn năm lịch sử đã làm nên cốt cách, bản lĩnh văn hóa Thủ đô. Đó là yếu tố nội sinh về văn hóa, tạo tiền đề để Hà Nội tiếp nhận, chọn lọc các giá trị văn hóa toàn nhân loại; đồng thời có đủ bản lĩnh, trình độ để “đồng hóa” các yếu tố ngoại sinh trở thành chất xúc tác cho sự phát triển hiện đại hơn nền văn hóa dân tộc.

Cùng với những giá trị vô giá đó, Hà Nội là địa phương có nhiều di sản văn hóa thế giới được UNESCO vinh danh, như: Hoàng thành Thăng Long, lễ hội Đền Sóc, ca trù và 82 bia đá tiến sĩ Quốc Tử Giám. Bên cạnh đó, Thủ đô có đến 3.840 di tích (1.164 di tích cấp quốc gia, 2.316 di tích cấp thành phố). Nhiều di sản lịch sử và danh thắng thu hút sự chú ý của khách du lịch là Văn Miếu - Quốc Tử Giám, Hồ Gươm - Tháp Rùa - Đền Ngọc Sơn, chùa Trấn Quốc, chùa Hương, Phủ Tây Hồ, khu thành cổ, phố cổ, các di tích lịch sử liên quan đến cuộc đời và sự nghiệp của Chủ tịch Hồ Chí Minh, các làng nghề truyền thống... Đó là nguồn tài sản, giá trị tinh thần vô giá, là “bệ đỡ” để văn hóa Hà Nội đề kháng với sự xâm nhập của văn hóa ngoại lai.

Đi đôi với việc bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa (vật thể và phi vật thể), Hà Nội cần mở rộng cửa đón nhận các giá trị tốt đẹp của văn hóa thế giới trên cơ sở bình đẳng, tôn trọng lẫn nhau nhằm góp phần khuyết những thiếu hụt trong hệ giá trị văn hóa của mình. Thông qua hội nhập và giao lưu văn hóa sẽ góp phần làm phong phú, hiện đại, làm đậm đà và bền vững thêm bản sắc văn hóa Hà Nội. Qua đó, hình thành những hệ giá trị mới, phù hợp với bước tiến của thời đại.

Vấn đề trọng tâm hiện nay là xây dựng con người Hà Nội vừa hiện đại, vừa giàu bản sắc nghìn năm văn hiến với những giá trị tốt đẹp, như: ý thức cộng đồng, yêu nước, văn minh, thanh lịch, chuộng người tài, chuộng cái mới, tinh tế, dung hợp văn hóa tiến bộ của nhân loại thành giá trị văn hóa dân tộc - hiện đại là truyền thống sáng tạo của người Hà Nội. Trong công cuộc đổi mới, Thủ đô cần có chính sách phát triển, thu hút các tài năng khoa học, công nghệ,... đặc biệt tạo mọi điều kiện để phát triển sự năng động sáng tạo, ý thức tự cường, tự tôn dân tộc của mọi người dân Hà Nội để xây dựng Thủ đô văn minh, hiện đại: giàu về văn hóa, mạnh về kinh tế, tiến kịp với các nước trong khu vực và trên thế giới.

Thứ tư, tăng cường xã hội hóa các hoạt động văn hóa.

Một trong những thách thức lớn đối với việc bảo tồn và và phát huy các giá trị văn hóa của Hà Nội là nguồn lực đầu tư cho phát triển chưa lớn, khả năng xã hội hóa nguồn lực còn hạn chế. Vì thế, yêu cầu cấp thiết đặt ra là phải tiến hành xã hội hóa hoạt động văn hóa nhằm vận động và thu hút mọi lực lượng xã hội trong nước và ngoài nước, các thành phần kinh tế tham gia các hoạt động sáng tạo, cung cấp và phổ biến các giá trị văn hóa, tạo điều kiện cho văn hóa phát triển mạnh mẽ, rộng khắp, phong phú và nâng cao dần mức hưởng thụ văn hóa của nhân dân. Đây mạnh các hoạt động xã hội hóa trong lĩnh vực văn hóa - nghệ thuật; xây dựng cơ chế, chính sách khuyến khích, hỗ trợ đối với hoạt động đầu tư xây dựng công trình văn hóa, sáng tác, thu hút nhân tài; nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của đội ngũ văn nghệ sĩ, tăng cường hợp tác quốc tế, phát triển thành phố xứng tầm với vị trí và truyền thống của Thủ đô nghìn năm văn hiến. Khuyến khích sự tham gia của cộng đồng địa phương vào các hoạt động bảo tồn di tích, phục hồi các giá trị văn hóa truyền thống và phát triển du lịch văn hóa là nhiệm vụ quan trọng và lâu dài của các cơ quan chức năng.

Thứ năm, tăng cường đầu tư cơ sở vật chất - kỹ thuật và xây dựng đội ngũ cán bộ văn hóa đáp ứng yêu cầu.

Văn hóa là một trong ba lĩnh vực quyết định sự phát triển bền vững của mỗi quốc gia, dân tộc. Trong bối cảnh hiện nay, khi giáo dục - đào tạo, khoa học - kỹ thuật và công nghệ là một trong những thành tố của văn hóa, thì văn hóa thực sự trở thành động lực thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển. Do vậy, đầu tư cho văn hóa là đầu tư cho phát triển. Đầu tư về vật chất và xây dựng đội ngũ cán bộ văn hóa có đủ năng lực, trình độ là vấn đề quan trọng, tạo tiền đề thúc đẩy các hoạt động văn hóa phát triển, phù hợp với xu thế chung của đất nước và thời đại.

Trước sự “xâm lăng” của văn hóa ngoại lai, để văn hóa Việt Nam nói chung, văn hóa Hà Nội nói riêng thực sự trở thành năng lực nội sinh thúc đẩy sự phát triển bền vững của đất nước và Thủ đô, cần lấy các giá trị văn hóa truyền thống làm nền tảng, kết hợp với tinh hoa văn hóa toàn nhân loại. Trong khi các giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc đang “mờ” dần, thì việc giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa của cộng đồng các dân tộc Việt Nam cũng như của các vùng, miền, địa phương trong cả nước trở thành vấn đề cấp thiết nhằm chống lại các trào lưu văn hóa phản tiến bộ, trái với những truyền thống, đạo lý dân tộc./.

TS. Nguyễn Danh Tiên

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh